

Fynskredsen 2020

Hør om arbejdet med Atlas Flora Danica

Bliv klogere på havets store og små alger

Se og hør om Madeiras enestående flora

TAG MED OS TIL
Randbøl Hede
Flyvesandet
Helnæs

Og andre skønne
steder

Årets Danske Urt 2020: Trævlekrone (*Lychnis flos-cuculi*)

Trævlekrone er en flerårig nellikeblomst med dybt flige kronblade af en eksotisk skønhed, der i Danmark kun toppes af den endnu mere eksotiske (og langt sjældnere) Strand-Nellike. Trævlekrone og Strand-Nellike synes aldrig at have været udnyttet som lægeplanter – måske netop pga. deres eksotiske skønhed.

Trævlekrone har normalt lyserøde blomster, der tiltrækker bestøvende bier, fluer og sommerfugle. Blomstringen starter i maj, men blomstringsperioden er lang – i Kongeåens dal blev set flere blomstrende individer i efteråret 2018, hvor den fhv. jyske grænseflod i 2019 nok var oversvømmet.

Sommetider ses hvide blomster. På Nordfyn ses næsten altid Trævlekrone med hvide blomster i kæret nær Skelbæks udløb i Kattegat, som Tyge Christensen besøgte med Dansk Botanisk Forening i 1951 (Botanisk Tidsskrift 49). Dengang var der også Bredbladet Kæruld, Engblomme, Eng-Troldurt, Sump-Hullæbe og Vibefedt, men i dag må vi ud over vor årsurt glædes over en pæn bestand af Maj-Gøgeurt.

Denne orkidé er en af Trævlekrones tro følgesvende i de relativt få danske knoldkær, der har overlevet moderne land-use. Maj-Gøgeurt og Trævlekrone forsvinder i længden også ved tilgroning med Tagrør og Pil. Trævlekrone skal kunne blive meterhøj i Norden (Flora Nordica) - måske i lysåben rørsump?

Trævlekrone er hjemmehørende i Danmark, hvor den iflg. Atlas Flora Danica (Per Hartvig 2015) er jævnt udbredt. I AFD er den fundet i alle TBU-distrikter – også de mindste (Anholt (12), Læsø (3), Ærø (33) og Samsø (23)). I Vestjylland kan arten optræde i klitsletter, ligesom den endnu er udbredt i Filsø-egnens rigkær. Ligeledes i de artsrige rigkær ved Udby Vig på Sjælland, hvor Eng-Troldurt, Sump-Hullæbe og Vibefedt stadig findes.

Trævlekrone synes dog aktuelt at mangle på mange mindre øer i Det Sydfynske Øhav og i Storebæltsregionen samt i mange snigerruder (AFD-kystruder med kun lidt land) i hele Danmark. Fra fynske øer som Romsø og Æbelø kendes dog ældre fund, mens den aldrig har været fundet på den fordums fynske ø Sprogø. Pudsigt nok synes der at mangle et kort over arten i afhandling nr. 25 (1959) fra TBU (den topografisk-botaniske undersøgelse af Danmark)?

Kært barn har mange navne, og Johan Lange opremser i Ordbog over Danmarks Plantenavne (1959) kælenavne som Hanekam, Hovmod og Mariemøller – det sidste fra Fyn, fordi kronen har ”mølleform”. Her tænkes vel på møller som dem, Don Quixote angreb - ikke den særlige fynske betydning af mølle! På Bornholm kaldes Trævlekrone for Engsilke (Äjngasølkje), så her er vi tæt på Sverige.

Kukkerurt kaldes Trævlekrone pga. artens blomstring samtidig med ankomsten af gøgen, den frække fugl. Navnet Gøgeurt tilskrives det samme fænomen, idet Kukkerurt og lignende kælenavne således også anvendes om nellikeblomstens tro følgesvend Maj-Gøgeurt. Gøgens sang kan også spores i Trævlekrones latinske artsnavn.

Trævlekrone er mest en europæisk art, der dog når Bajkalsøen langt mod øst. Dine danske fund af Trævlekrone i 2020 meddeles til de 3 lokalredaktører af Årets Fund. Der bliver muligvis etableret et særligt indrapporteringsmodul på DBF's hjemmeside, så hold øje med den - ellers mail, ring eller skriv til de gamle redaktører!

Henrik Tranberg

Kære Fynskredsmedlem

Velkommen til nye botaniske oplevelser i 2020.

I år bytter vi øhopperiet ud med kig ned i de farvande, vi har besejlet. Vi ser nærmere på planter og alger, der vokser på havbund, pæle og skibsvrag. De har ikke alene vital betydning for havets dyreliv, men også for vores klima.

Først står ålegræsset for tur. Senere præsenteres vi for Blæretang, Blodrød Ribbeblad, Søsalat og havets andre store og små alger, tillige med et nyt, prægtigt bogværk om Danmarks havalger.

Vi skal høre om Madeiras enestående flora og om Dansk Botanisk Forenings omfattende Atlas Flora Danica projekt. Og så skal vi nærstudere planteslægten Astragal.

Turene ud i den virkelige botanik spænder vidt, fra sjældne mosser på Nordfyn's Flyvesandet til fremmede vækster på baneterræn i Odense. Vi skal nyde Helnæs's forårskåde treenighed af anemoner, guldstjerner og lærkesporer, kigge på efterårs-svampe i Bobakker og på Hindsgavl-halvøen - og vurdere plejeindsatsen på den jyske hede. Ja, man tror det næppe.

I 2020 har Fynskredsen desuden påtaget sig at arrangere den fælles nordiske ekskursion, der går til det nordøstlige Fyn.

Vi fortsætter med at pleje Lisbjerg Mose, så sjældne planter som Sort Skæne får en ny chance. Det er nyttigt og fornøjeligt at være med. Vi giver besked om naturplejedage i Lisbjerg Mose og Jordløse Bakker, når datoerne bliver fastlagt. Hvis du kender andre steder, der trænger til en kærlig hånd, er du meget velkommen til at fortælle os derom. Skriv eller ring også, hvis du har forslag eller ønsker til foredrag, ekskursioner eller projekter.

I årets løb finder vi givetvis på flere nye arrangementer. Det fortæller vi om i Fynskredsens nyhedsmails og på botaniskforening.dk og fynsk-natur.dk Her orienterer vi tillige om ændringer og aflysninger, så du ikke går forgæves. Derfor er det en god ide at være tilmeldt vores nyhedsmails.

Bestyrelsen ønsker alle et godt nytår.

Vi glæder os til at se dig ved vores arrangementer og ønsker dig god jagt på Årets Danske Urt 2020: Trævlekrone.

Lars Lindskrog Christiansen
Formand for Dansk Botanisk Forening Fynskredsen

Trævlekrone. Foto: Frede Østergaard Andersen

Onsdag den 8. januar 2020 kl. 19.30-21.30.

MADEIRAS FLORA

Foredragsholder: Frede Østergaard Andersen

Madeira er ikke kun en vin, men også en ø med spændende flora, vandreruter og et behageligt klima. Floraen omfatter 1163 karplanter, hvoraf 113 er endemiske. Øen har en frodig vegetation, fordi den har en høj nedbør og fugtighed, men samtidig milde temperaturer. Trods tidligere tiders hugst dækker den interessante Laurbærskov stadig 16% af Madeira. I foredraget vil der blive vist billeder fra en række af øens lokaliteter, fx bjergene midt på øen, halvøen Ponta de São Lourenço og den flotte botaniske have i Funchal.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Mesembryanthemum crystallinum. Foto: Frede Østergaard Andersen

Fynskredsens mødested:

Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Kommer du i bil:

Hvis du kommer fra motorvejen, tag afkørsel 50 og kør ca. 2,5 km ad Munkebjergvej, drej til højre ad Fioniavej ved Forskerparken. Hvis du kommer fra Niels Bohrs Alle, kør ca. 400 m ad Munkebjergvej, drej til venstre ad Fioniavej. Følg Fioniavej ca. 900 m mod Syddansk Universitet, drej til venstre og parker ved P6. Gå op af trappen foran P6 og tag cykel-/gangstien skråt til højre mod indgang P (stien er skiltet med "Anatomi"). Inden for indgang P går du til højre ad den første gang. Her er skiltet til Botanisk Forening.

Kommer du med bus

Bussen standser på P1 ved Universitetets svømmehal. Gå derfra ind af indgang J og ligeud til den brede gang, "Gydehutzen", hvor du går til venstre. Lige efter Studenterboghandelen går du til højre ad "Krogene" og derefter ligeud til Biologisk Institut, hvor der på gangen er skiltet til Botanisk Forening.

Onsdag den 5. februar 2020 kl. 19.30-21.30.

RETABLERING AF ÅLEGRÆS

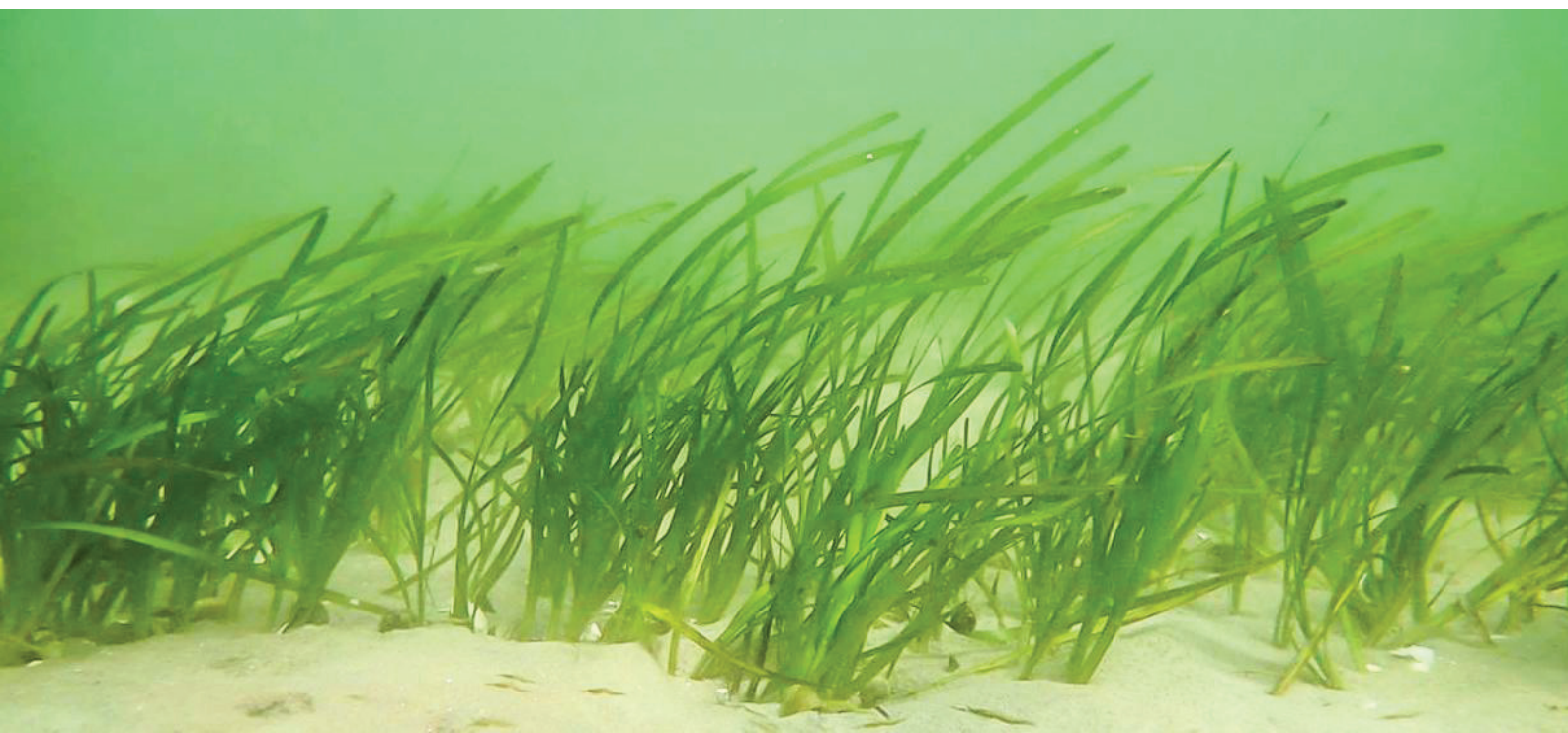
Foredragsholder: Lektor Mogens Flindt, Biologisk Institut, Syddansk Universitet
Retablering af ålegræs blev et nyt marint virkemiddel i 2016, fordi planterne, når de har stor udbredelse, er med til at understøtte en forbedret miljøtilstand i de kystnære farvande. Siden har vi udviklet metoder til storskala-transplantation af ålegræs samt en procedure for udvælgelse af egnede lokaliteter for transplantationer. Vi har opgjort de nye ålegræsbedes evne til at tilbageholde næringsstoffer og forbedre lysklimaet samt kvantificeret successionen af bundfauna og mobil fauna.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Øverst: Et nytransplanteret område med Ålegræs i Horsens Fjord.

Nederst: Samme sted et år senere. Skudtætheden gik fra 22 m² første år til 600 m² det andet år og 1000 m² det tredje år. *Fotos: Troels Lange.*

Onsdag den 26. februar 2020 kl. 19.30.

DBF-FYNSKREDSSENS GENERALFORSAMLING

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Formandens beretning
4. Kassererens beretning
5. Beretning fra Naturbeskyttelsesudvalget
6. Valg af bestyrelse og bestyrelsessuppleanter
På valg til bestyrelsen er
Lars Lindskrog Christiansen,
Henrik Tranberg, Ian Heilmann
og Martin Køhl Søholm.
Alle er villige til at modtage genvalg.
7. Valg af revisorer
8. Eventuelt

Trævelekrone. Foto: Carsten Hunding

Forslag til andre punkter på dagsordenen skal være formanden i hænde senest 3 uger før generalforsamlingen.

Fynskredsen byder på ostebord med øl og vand efter generalforsamlingen.

Derefter beretter Henrik Tranberg om "Årets Fynske Urt 2019", Firblad og "Årets Fynske Fund 2019".

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Vi takker Per Rasmussen, fordi han præsenterer Fynskredsen og vore arrangementer på hjemmesiden fynsk-natur.dk.

Her bliver du også gjort opmærksom på eventuelle ændringer eller aflysninger.

Onsdag den 11. marts 2020 kl. 19.15-21.00.

ATLAS FLORA DANICA - HVORDAN GJORDE VI?

Foredragsholder: Per Hartvig

Gennem næsten 20 år (1992-2009) har flere hundrede fritidsbotanikere registreret planter landet over til Dansk Botanisk Forenings store kortlægningsprojekt. Resultaterne blev publiceret 2015 i et 3-bindsværk med omtale af mere end 3000 arter samt 2128 udbredelseskort.

Foredraget vil især belyse de mange udfordringer, der har været ved afviklingen af et så stort og ambitiøst projekt baseret på frivilligt arbejde. Bestræbelserne på at dække alle dele af landet og få en så ensartet undersøgelse af kvadraterne som muligt. Det enorme arbejde med at kvalitetssikre de indsamlede data, ikke mindst bestemmelsen af de 190.000 indsamlede belæg.

De vigtigste resultater bliver præsenteret, og med baggrund i undersøgelsen vil der blive gjort rede for de mest markante ændringer i den danske flora de seneste 50-80 år.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Søndag den 19. april 2020 kl. 10.00-14.00.

MOSTUR TIL FLYVESANDET

Turleder: Irina Goldberg

Flyvesandet er et klit- og strandområde, der er usædvanligt for Fyn. Det meste er dækket af forskellige mosarter. Der er bl.a. store bestande af *Racomitrium elongata* og *Antitrichia curtispindula*. For blomsterelskere er der flotte bestande af kobjælder, frøstjerner og storkenæb.

Mødested: P-pladsen for enden af Flyvesandsvej.

Liden Guldstjerne. Foto: Lars Lindskrog Christiansen

Nikkende Kobjælde. Foto: Carsten Hunding

Søndag den 3. maj kl. 14.00-16.00.

ANEMONETUR TIL HELNÆS STRANDSKOV

Turleder: Lars Lindskrog Christiansen

Helnæs Strandskov er en af Fyns mest blomsterrige skove. Her vokser tre arter af Guldstjerne - samt Eng-Guldstjerne lidt uden for skoven. Her er også tre arter af Anemone og tre arter af Lærkespore.

Mødested: P-pladsen ved Helnæs Strand.

Almindelig Guldstjerne. Foto: Carsten Hunding

Søndag den 14. juni 2020.

DE VILDE BLOMSTERS DAG I NORDEN

På denne dag går tusindvis af mennesker på blomstervandring i Sverige, Norge, Finland og Island samt Danmark, Færøerne og Grønland.

De Vilde Blomsters Dag arrangeres i et samarbejde mellem de botaniske foreninger i Norden. Vi inviterer alle Nordens mennesker med på en vandretur i blomsternes verden. Her kan vi sammen opleve, nyde og få kendskab til den store rigdom af vilde planter, som findes netop dér, hvor du bor. På den måde håber vi at skabe større interesse for vores flora og bedre forståelse for, hvordan vi beskytter de vilde planter og giver dem de bedst mulige betingelser for at eksistere.

I 2020 afholder vi i Danmark De Vilde Blomsters Dag for 33. år i træk. Du kan læse mere om turene i URT og på botaniskforening.dk, når dagen nærmer sig.

Hvis du kender et dejligt sted med spændende planter, som du har lyst til at vise frem på **De Vilde Blomsters Dag**, kan du skrive eller ringe til Lars Lindskrog Christiansen, e-mail: larslindskrogchristiansen@gmail.com - mobil: 2391 5566 og høre nærmere.

Vi takker Stine Bundgaard Hansen for assistance med layout og trykning af dette medlemsbrev og tilhørende kalender.

Trekløft-Stenbræk. Foto Carsten Hunding

Tirsdag den 16. juni 2020

kl. 19.00-ca. 21.00.

RUDERATTUR TIL BANETERRÆN I ODENSE

Turledere: Finn Skovgaard & Henrik Tranberg.

Liden Sneglebælg er i 2019 genfundet for Fyn på baneterræn i Odense og Nyborg efter mange års fravær.

Også mulighed for arter som Blød Kvast-Høgeurt, Purpur-Storkenæb, Trekløft-Stenbræk og Tue-Siv samt den invasive Smalbladet Brandbæger og unge ex. af Småskærmet Pastinak.

Skovgaard er kendt for at gøre mange nye danske plantefund på ikke mindst Københavns baneterræn, så måske

Mødested: P-pladsen ved Jarlsberggade 6 (lige nord for Rugårdsvej).

Mandag den 22.
- fredag den 26. juni 2020.

**NORDISK SANKT HANS
EKSKURSION
TIL DET NORDØSTLIGE FYN**

Turen arrangeres af DBF-Fynskredsen og går til bl.a. Fyns Hoved, Urup Dam, Bogensø Strand, Sybergland og Lundsgaard Klint.

Du kan læse mere på botaniskforening.dk
Her kan du også tilmelde dig. Antallet af pladser er begrænset til 30, der fordeles på de nordiske lande.

Spørgsmål kan rettes til
Martin Køhl Søholm, 5116 7251
eller martin@skovparknet.dk

Hedelyng. Foto: Carsten Hunding

Søndag den 16. august 2020
kl. 11.00-ca. 15.00.

RANDBØL HEDE - PÅ GODT OG ONDT

Turleder: Hans Jørgen Degn

Plejer og passer vi heden, så den bliver ved med at være hede? Det spørgsmål forsøger Hans Jørgen at give sit bud på. Han inviterer os ud på Randbøl Hede og fremviser eksempler på god og mangelfuld vedligeholdelse. Vi ser områder med blomstrende lyng og arealer med "blåtop-savanne". Vi beundrer moser med Hvid Næbfrø, Tranebær, Rosmarinlyng og Benbræk.

Og vi skuer ud over et område på mere end 100 ha, der er fuldstændigt domineret af Blåtop, og hvor vi uvægerligt må spørge, om dette nu også kan kaldes hede.

Hvis vi er heldige, ser vi traner. Vi støder tillige på kulturspor, som holder sig længe på heden. Hvordan det kan gå til, får vi også svar på.

Medbring: Mad og drikke. Kikkert kan anbefales.

Mødested: P-plads ved rute 176, ca. 1,8 km vest for Frederikshåb (55°40'15.51"N, 9°10'25.26"Ø).

Afbrænding af hede. Nordy Hede, Samsø 2019. Foto: Carsten Hunding

Søndag den 13. september 2020.

SVAMPE PÅ HINDSGAVL

Turledere: Lars Lindskrog Christiansen og Carsten Hunding
Arrangementet er led i Middelfart Kommunes fejring af Naturens Dag med en mangfoldighed af udstillinger, ture og aktiviteter.

Vi går på svampejagt i skoven, laver en lille udstilling og fortæller om de herlige svampes liv. Du får nærmere besked på botaniskforening.dk og fynsk-natur.dk samt i nyhedsmail, når tiden nærmer sig.

Mødested: Naturcenter Hindsgavl, Galsklintvej 2, 5500 Middelfart.

Kruset Foldhat
Foto: Carsten Hunding

Svalerod og Svalerods Båndflue.
Foto: Charlotte Skov

*Søndag den 11. oktober 2020
kl. 13.30-ca. 16.30.*

VOKSHATTE & SVALEROD I BOBAKKER PÅ HELNÆS

Turleder: Henrik Tranberg.
Bobakker er et kreaturgræsset overdrev med en meget værdifuld græslandsfunga.

Vokshattefungaen er af international betydning med 26 kendte arter. Også mulighed for blåhatte, jordtunger, køllesvampe, champignoner og måske Spids Nøgenhat. Vi ser også på karplanter i kystkrat, hvor vi studerer Svalerods samspil med en båndflue.

De fundne svampe vil blive demonstreret på det lokale bord- og bænkearrangement.

Medbring: Lommekniv og svampebog bør medbringes, ligesom optimister kan stille med en lille kurv. Kikkert er en fordel, da her er et rigt fugleliv.

Mødested: P-pladsen i Bobakker (på den nordligste del af Helnæs).

Onsdag den 28. oktober 2020 kl. 19.30-ca. 21.30.

PÅ JAGT EFTER ASTRAGEL

Foredragsholder: Henrik Tranberg

Astragalus er en af planterigets største slægter med ca. 2000 arter i Ærteblomstfamilien. Tag med på jagt efter fx Dansk Astragal (*A. danicus*) på Hindsholms overdrev, Sandvedel (*A. arenarius*) i Skånes sandstepper, *A. exscapi* på Tjekkiets hatbakker, *A. lusitanicus* i Andalusiens fyrreskove og *A. balearicus* i tomillares på Mallorcas bjergtoppe. Der gives også udblik til bin Ladens Afghanistan og Weberbauers Peru. Endelig omtales den nærtstående slægt Spidsbælg (*Oxytropis*) med fx Fältvedel (*O. campestris*) på Øland.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Dansk og Sød Astragal.

Fotos: Carsten Hunding

Langstrakt Ledtang. Foto: Carsten Hunding

Onsdag den 18. november 2020

kl. 19.30-ca. 21.

DANMARKS HAVALGER

Foredragsholder: Ruth Nielsen

Med afsæt i bogen "Danmarks Havalger" (Ruth Nielsen og Steffen Lundsteen, 2019) fortæller om de vigtigste betingelser for algefloren i danske farvande og om algernes betydning for de økologiske forhold i havet. Store brunalger, smukke rødalger og grønne grønalger præsenteres, deres livshistorie omtales, og der gives tips til de karakterer, som man skal hæfte sig ved, når man identificerer algerne.

Mødested: Biologisk Instituts frokoststue (1. sal), Syddansk Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M.

Blæretang. Foto: Carsten Hunding

Fynskredsen har siden 2008 kigget særlig grundigt efter "Årets Fynske Urt": Firblad, Djævelsbid, Skælrod, Sanikel, Engblomme, Blå Anemone, Maj-Gøgeurt, Bakke-Nellike, Blåklukke, Blæresmælde og Almindelig Torskemund.

2020 er Trævlekrone udnævnt som "Årets Danske Urt", så vi kan få et opdateret overblik over denne kønne urts forekomst i hele Danmark.

Skriv om dine **nye fund af disse og andre fynske planter** til Henrik Tranberg, e-mail fugleroeveren@sol.dk - mobil 2443 7821. Fortæl med ord, kort eller UTM- koordinater, hvor du fandt planten, hvornår og hvor mange der var.

Trævlekrone i Vibesholm. Foto: Frede Østergaard Andersen

Fynskredsens bestyrelse frem til 26. februar 2020:

Formand: Lars Lindskrog Christiansen - e-mail: larslindskrogchristiansen@gmail.dk, mobil: 2391 5566

Næstformand og Fynskredsens repræsentant i Dansk Botanisk Forenings bestyrelse: Henrik Tranberg - fugleroeveren@sol.dk, mobil: 2443 7821

Sekretær: Frede Østergaard Andersen, foa@biology.sdu.dk

Kasserer: Carsten Hunding, hunding@sydfynsmail.dk

Erik Brejninge Andersen, erban@ollerupmail.dk

Martin Køhl Søholm, martin@skovparknet.dk

Ian Heilmann, ianutke@post.tele.dk

Et **Naturbeskyttelsesudvalg** holder øje med, hvordan det står til med de vilde planter på Fyn og omliggende øer. Fynskredsen deltager i det fynske **Skovbrugerråd** og i de **Grønne Råd** i flere fynske kommuner.